

**T'a United Nations
Nih baní dene
?ełts'eradı nane ho?
Denededłıne t'a
Bek'anota ha yati
nedhe holı**

ʔeja ʔası detł'ıs sı t'ą losı ʔedeba yełtsı horełʔıh de ba hoʔası, t'ą losı dene kalyé tth'ı dene ha hoʔa kulı nanı ha due sı, t'oho losı dene ha hołé hadé dene ha hoʔası ʔedırı ʔerıhtł'ıs nedhe dene ha hołı sı ku ʔedı beghą kohondı deʔa.

Ku ʔedırı hułtsı nets'edı sı:

- t'a hołé sı hotie boghıłı t'a ʔelth'ı ʔerıhtł'ıs nełtsı hadé boghedı hoʔa;
- ku t'a detł'ıs sı bek'e sı horelyı beł hawıle la t'a ʔerıhtł'ıs nełtsı ha sı, ʔeyı heł t'ą dene yerıtl'ıs tth'ı beł hu; ʔeyı chu
- ʔedırı t'a ʔerıhtł'ıs nełtsı sı t'ą betł'esı hotthé hołtsı sı dek'erıtl'ıs ʔedırı Canada nask'at'a t'ą K'oldé bets'ıʔane hołı sı chu t'ą Canada nask'athe t'ą K'oldé sı bets'ı yatı gharé hołıle sı.

ʔedırı nułʔıh la ʔedırı dene yatı ʔa detł'ıs sı Canada nask'athe t'ą K'oldé bebası hołı kulı bets'ıle sı. T'a yatı dene ʔa hołı sı United Nations ha dene k'oldé sı t'anıdhęn sı k'esı hıle ghoıı.

Ku nanı ha ʔedırı ʔerıhtł'ıs hega hadé hotthé ts'ęn tth'u ʔedırı Department of Justice Canada hots'ı k'oldé bedagharé deʔa. ku ʔaı ʔeja ʔası detł'ıs beghą nıszıh nıdhęn de, ʔedırı t'a k'oldé Justice Canada bets'ı yatı nułʔıh ʔeja tsątsąne benı hułı k'é: www.justice.gc.ca.

© T'a Ts'ekuı t'ak'oldher Queen ʔeja T'a dene ha hoʔa Canada bebası, t'ą ʔedırı ha k'oldher Minister Justice chu Attorney General Canada hots'ı bebası, 2020 neęę k'e.

YATI NEDHÉ T'A HOLI

T'a United Nations Nih baní dene zelts'eradi nane hoza Denededhine t'a Bek'anota ha yati nedhe holí

T'atthé zediri dene bebasí holí ni
T'a United Nations Nih baní dene zelts'eradi
T'a betl'esi Economic chu Social Affairs
September 2007 neñe k'é

T'a yati behayaíti t'a General Assembly hulyé hutl'ir ní 13 September 2007 neñe k'é

[ku zediri holí k'i t'a there Main Committee bel yati holilé (A/61/L.67 chu Add.1)]

61/295. United Nations Nih baní dene zelts'eradi Yati Nedhé holí on t'a denededhine haralz'a s'i hobebá

T'a Dene horelyu zela delth'i,

Zediri honet'i t'a yati zelghorelya s'i t'a Dene ba hoza zasi zerehisi ha Dene zela delth'i k'i t'a yati behayaíti 1/2 hanelt'e 29 June 2006 neñe k'e,¹ zeyi gharé t'a Council k'oldé zeh dadí ni t'a yati del'is United Nations nane hoza Denededhine t'a Bek'anota ha yati nedhe holí s'i hobasi,

T'a benahoni zediri t'a yati behayaíti 61/178 k'i 20 December 2006 neñe k'é, zeyi gharé yunadhé nup'a ha danidhi ni zediri chu nailna ha t'a Yati Nedhé holí ba nup'a ha zalú behayaíti ha dene hel zediri yati hoze hozasí begha yati dene hel, chu t'a nodher s'i zeyer ts'eh halyá ni t'oho zediri t'a sixty-first hulta nayatí belaghe ts'eh t'a General Assembly dene zeledeh hok'é,

Yehltchú t'a United Nations Nih baní dene zelts'eradi nane hoza Denededhine t'a Bek'anota ha yati nedhe holí s'i zediri yé halyá ni t'a yati beghorét'a t'a dühü t'a yati behayaíti s'i yé.

*107th hulta t'a nayatí
13 September 2007 neñe k'e*

¹ Zepa nup'ih la T'a yati kozel'ih s'i t'a General Assembly dene zelethede hots'i, Sixty-first Session t'oho zela delth'i, Beghorét'q No. 53 (A/61/53), zilaghe hulta, chap. II, sect. A.

Yatı nedhe t'a holı

T'a losı denededłıne haralza sı zedırı Yatı Nedhé holı zedırı gha t'a T'a dene ha hozaşı hobeá

T'a General Assembly dene zelededel bets'ı zqnr holı,

Bedagharé zedırı t'a zası hołé chu yatı betł'esı hołé t'a yatı nedhé hots'ı begharé dene ha nıť'á, chu sughuá honıdhęn t'a yatı holı sı k'é zedırı t'a hołé hozaşı zedırı t'a hodı yatı zedırı zası hoghédı t'a Charter hulyé,

zedırı bek'anotá ha horelyu dene t'ok'e losı naradé zelk'esı bek'anotá hoza, ku zedırı hel net'ı hoza t'a t'a dene ha hoza sı horelyu dene zedı bel hoza k'anota hoza tthenę bel hozaşı zelk'esı net'ı hoza, chu t'at'u zedı sı besuhudı hoza,

zedırı bek'anotá chu horelyu dene t'a zası k'enedé sı tthenę sı t'a bech'alanıé chu t'ok'e naradé sı k'e zedıni benenę k'e ghare, zeyı za t'a dene haralza sı tthenę sı zeyı hobeá horelyu besuhudı hoza zelk'esı,

zalı zedırı bek'anotá t'a bets'ı zerihtł'ıs nedhé holı sı, zası k'enedé chu t'a nakoreldé sı dzıne danet'u zeyı dene huto t'a zedırı dene zeyı t'a zası k'enedé t'ok'é naradé sı chu t'a zası k'enedé chu t'at'u dayałtı dałı due beneldhęn hoza hılé zedırı dene bech'alanıé zedı dekulı due beneldhęn hoza hılé,

Ku zedırı hotıé net'ı hu t'a denededłıne haralza sı, zejı t'a hołé hadé denededłıne t'ok'e naradé sı dué haldhęn ha due sı t'a hęlı sı bası,

Ku zeyı honet'ı hadé t'a yuné zası ka dadaghelza nıde zedır zelk'ech'a zası t'a, inter alia, tthot'ıne dene benenę k'e nıdeł t'a chu benenę ch'ası dıdeł za chu t'ok'e nats'edé dałı hel, benenę k'eyaghe chu bets'ı zası begha due halya, yet'a t'ok'e zası nakoreldé ba horená haja t'a dene ha hozaşı zedeba nakoreldé bets'ı nıť'ıdeł za,

Ku zedırı bek'anotá t'a zası kenaradé nısí besuhudı chu zeyı yudaghé nıť'a hoza t'a bets'ı hoza nısí t'a dene ha hozaşı t'at'u zedets'ęn k'oldé hu, nakoreldé chu t'at'u zası k'enedé chu t'a bech'alanıé nısí hu, t'at'u dayałtı hu, behonıé chu t'at'u zası k'enedé dałı, chu zedırı ttheré net'ı hoza t'a dene ba hozaşı t'ok'e nats'edé chu bets'ı zasıe heł,

Ku zedırı tth'ı bek'anota t'a kudanıé zası k'enedé sı besuhudı chu yatı yunadhé nıť'a t'a dene ba hozaşı t'ok'e bel tsamba naıya yatı hılı sı hel, lımarshı chu t'a yatı nedhé gharé t'a hodı sı k'e besudı hoza,

Ku zedırı bel honıdhęn t'a zeyer honaré dene naradé sı zası nedhe zedeba nakoreldé hıjá sı dıhı, la bası hu, zedeba chu dene ch'alanıé nats'er hanalyé chu yuné t'a dué haldhęn nısí narıldé hozeldzaı horegothe hołé t'a hęlı ha chu yunadhé bet'a zası nezı nıť'a ha denededłıne ba,

Ku zedırı holé ha honıdhęn t'ok'e denededłıne naradé sı benaré zası hołé de bel hoza t'ok'e nats'edé horelyu hel hoza, benenę chu zası k'enats'edı de zeyı tsamba godhé za zası dałtı ha zedeba, bech'alanıé chu bets'ı zası ba chu t'a zası dı narałtı sı ba hołé ha zedırı yatı t'a,

zedırı net'ı hoza t'a besuhudı denededłıne bebası t'a ba hoza zası henerenı hu, bech'alanıé hel t'a zası k'enedé chu zelk'esı zası ba hołé chu benaré benenę k'e t'a zası k'enats'ede hotıé boghedı hoza,

Hotie zediri honet'ı hoza t'a zası hołtı sı zeyer honare t'a yuné zelts'elghal ghılé t'a t'ok'e nats'edé chu horelyu zeyer honaré sehoza hoza zeyı ch'ası, la ha nakoreldé chu bel senudhı chu t'a hok'enedé, besuhudı hoza chu horelyu zelnaré sehóza k'enats'edé chu dene zediri nıh k'e zela sughua bel hoza de nezı ha,

Ku zediri hotie bek'anotá t'a dene ba hoza zediri denededıne t'a ba hoza bekuę bası hu t'ok'e naradé bası hu t'at'u sekı danıyé sı zela hadayıle hoza t'at'u, t'a dene ba hoza sı k'e,

Zediri tth'ı honet'ı hu t'a dene ba hoza so bets'ı tsamba naıya yatı ye t'ats'edı sı hu, lımarshı chu zeyer honaré t'a zası begharé zası hołé hoza yatı t'a hodı chu zeyı nahıyé yatı dene hel chu t'a k'oldé bel nıh banı honet'ı hoza due bel hoza dé,

Ku zeyı hel zediri honet'ı t'a tsamba naıya yatı hu, lımarshı chu t'a honezı zası bet'esı zası hoza, chu t'a zela zası k'enats'edé hu, horelyu t'a zeyı k'ey zası k'enats'edı k'ı chu t'a hodı sı gharé zası hołé hoza,

Ku zediri honet'ı t'a yatı nedhé begharé dene ha nıt'á sı gharé de, t'a International Covenant Nıh banı dene nakoreldé hodorelıh de ba nıt'a hoza, Horelyu zedeba chu Dene ch'alanıe t'a dene ba hoza sı k'e² chu t'a International Covenant Nıh banı t'a yatı nedhe hoı sı Dene ha chu Political k'e t'a dene ha hoza sı hel,² zeyı chu t'a Vienna Yatı Nedhé hoı chu T'a begharé zası Naılıná yatıe,³ zediri ts'edı sı t'a zediri yatı nedhé bek'anotá ha t'a dene zedeba nakoreldher ba hoza horelyu dene beba, ku zediri hel t'a zası zedets'ęn k'oldé ba nıt'a hu la zedeba nuza hu zedeba zası dałtı hodorelıh de bets'edı hoza t'oho losı,

Ku zediri tth'ı benanodher hoza zediri Yatı Nedhé hoı k'ı bets'ı nılyé ha dué t'oh dene t'air t'a ba hoza sı zedeba nakoreldher horelıh de, t'a yatı hołé sı nıh banı bek'anotá t'a yatı bet'a sehoza sı gharé,

Zediri bek'oret'a t'a bek'anotá hadé t'a dene ba hoza sı zediri Yatı Nedhé hoı sı ye t'at'u dene bel sehoza sı k'e hası chu t'at'u zelts'eredı k'e tth'ı ha t'a benaré k'oldé naradé sı bel chu hoza, t'a yatı begharé sehoza yatı za hu, t'a k'oldé beghae hu, hotie besuhudı hoza dene ba t'a hoza zası zerełtı hadé, dué tth'ı haldhęn hozaıé t'a hęlı aa chu sughua bel zası hołé hoza,

Ku zediri ts'edı hu t'a hodı hadé zediri hel chu hotıe degharé zediri yatı hel nıt'a hoza zası hoghedı hel, ku t'a dene t'a ba hoza zası zerełtı ha nıt'a hoza hoket'ı dene hel yatı hołé chu bets'edı hoza t'a dene zeyer honaré naradé sı bel,

Ku zediri bek'e yatı nıt'a hoza t'a United Nations Nıh banı dene zelts'eradı zediri zası nedhé ba nıt'á sı chu dene ts'enı ba hoza sı hoket'ı a chu yek'enı t'a dene ba hoza sı horelyu zeyer honaré,

Ku zediri nuheba zeltth'ı danıdhęn t'a Yatı Nedhé hoı sı horelyu dene yet'orełza ha hoı t'a dene ba hoza sı chu t'a dene xa hoza chu t'a zek'ech'a zası k'enedé zediri t'a United Nations Nıh banı dene zelts'eradı k'e nıt'á sı gharé yet'orełza ha,

² T'a yatı behayıtı nılıh la 2200 A (XXI), annex.

³ A/CONF.157/24 (Zediri I k'ı), chap. III.

Bek'annotá chu bek'oret'a zedırı denededłıne t'a ba hozaşı t'a zedırı dene dué haldhęn t'a hęlı ba bek'enáts'edé hoza hılı sı t'a dene hęlı sı bası ba hoza zası zerełtsı hadé nıh banı bek'annotá sı zeyı t'a yatı bet'a sehoza k'e hoza, chu zeyı dene bet'sı zası k'annotá hozaşı begharé zası k'enedé zeyı dene hęlı sı k'e bel dué hané ch'a,

Zedırı tth'ı bek'annotá hoza t'a dene hel t'ahozası t'ok'e naradé sı zedı sı chu benęę zedı dałı chu zeyı t'a bel t'ahuzaşı horelyı zęk'esı net'ı hoza hoketł'a chu zeyer naré naradé chu yuné bel t'anodher chu dene ch'alanıe horelyı zęk'esı net'ı hoza zedırı yatı gharé,

Zedırı yatı k'oret'a sı t'a zedırı United Nations Nıh banı dene zęłts'eradı nęne hozat'a dene ba hoza Denededłıne t'a Bek'annota ha yatı nedhe holı sı besuhudı hoza begharé zası hoghedı hoza za zęłts'eradı chu zęk'oret'a ha begharé:

T'a detł'ıs 1

Denededłıne horelyı zęk'esı t'a ba hoza t'a bek'etł'a ts'ęn dene ha nezı chu zlea huto t'a zedırı dene, of all dene t'a ba hoza zası zerełtsı ha chu zeyı tthé t'a dene xa hoza t'ok'e bek'annota t'a yatı nedhé begharé dene ha nıt'á, t'a Universal Yatı Nedhé holı of Dene t'a ba hoza zası zerełtsı ha⁴ chu international nıh banı dene t'a ba hoza zası zerełtsı ha t'a yatı bet'a sehoza.

T'a detł'ıs 2

Denededłıne horelyı zęk'esı haldhęn chu t'a zedırı dene ba hozaşı chu zęk'esı haldhęn chu t'a zedırı dene chu zası ba hoza sı t'a dene hęlı bek'enats'edé hoza hılı dué haldhęn ch'a t'a hęlı ha, ku zeyı hel t'a hołé dałı bet'sı hozaıle tth'ı hu zeyı bası t'a dene hęlı sı bası zeyer honaré denededłıne t'a hęlı sı bası bek'annotá hoza due hobeneldhęn tth'ı hoza zıle hu.

T'a detł'ıs 3

Denededłıne horelyı zęk'esı haldehęn hoza t'oho zedeba nakoreldher ba hoza de tthenę horełzıh de besuhudı hoza. Ku zeyı k'e de t'a dene ba hoza sı horelyı zası hełtsı ba nıt'a hoza zeyı yełtsı ha la bası hu, zedeba chu dene ch'alanıe natser hanalyé dałı ha.

T'a detł'ıs 4

Denededłıne horelyı zęk'esı ba nıt'a hoza t'oho zedeba nakoreldher ba hoza horełzıh de zeyı hel, tthenę t'a ba hoza k'enedé hodorełzıh de huto zedets'ęn k'oldher horełzıh de zedebá chu zeyer honaré t'a k'enedé horełzıh de, zeyı chu zedeba zası k'enedher horełzıh de bet'sı edı chu ba nıt'a hoza tsamba dałı hel.

⁴ T'a yatı behayałtı 217 A (III).

T'a detl'is 5

Denededłıne horelyu ʒelk'esı ba hoʒası tthenę ʒedets'ęn k'oldé hodorelʒıh dé chu ʒeyı natser hanalyé horelʒıh de ba nıt'a hoʒa, sehoʒa yatıé hu, ʒedeba nakoreldé hu, chu dene ch'alanıe natser nadlı ha ʒasıé hu, hoketł'a t'at'u ʒedeba ba hoʒa nıt'a hu beł ha, yedorelʒıh dé, ʒedegha k'oldé hu, bel ʒası nıt'a la bası hu, benaré hu dene ch'alanıe natser hanalyé ʒeyer naradé naré.

T'a detl'is 6

Horelyu denededłıne t'a ba hoʒası t'a ts'ıʒáne hełı sı bek'anoťa hoʒa.

T'a detl'is 7

1. Denededłıne t'a ba hoʒası t'a ʒedırı dene ʒedets'ęn k'olde chu t'a ʒası k'enadé sı ʒehena chu benaré ʒasıé chu benı sughuá chu bel sehóʒa horelyu ba nıt'a hoʒası hoketł'a.

2. Denededłıne horelyu ʒelk'esı ba nıt'a hoʒap t'a ba hoʒası t'at'u ghená horelʒıh sı bası bek'enats'edé hılé hu, bel sehóʒa chu bel ts'ethıyę hu ʒası k'ahılé ʒesolyé hoʒahılé łeghalde hılé tth'ı hoʒa t'a hełı ha, beskenę tth'ı bech'ası dılyé tth'ı hoʒa hılé ʒeladıne neņę ts'ęn.

T'a detl'is 8

1. Denededłıne horelyu ʒelk'esı haldheņ chu t'a ʒedırı dene t'a ba hoʒası beghada hoʒalıé bech'alanıe begha nelthıth hutó ʒeladıne gharędel halyé hoʒahılé.

2. T'a k'oldé hotıe degharé ʒeyı ch'ası dene ts'enı hoʒa ʒedırı dene ch'ası nıt'a dene xa:

(a) T'a bets'ęn ʒası hołé bet'a ʒedıņı t'a hełı sı k'aʒı haldheņ ha t'a dene hełı sı bası, bech'alanıe chu t'a hełı sı bası;

(b) Bets'ęn ʒası hołe benęę ch'ası dılyé dałı chu t'ok'e nats'edé, nıh chu nıh ʒası begha hıłchú bedagharehıle;

(c) ʒelk'ech'a ʒasıé bel nodhı dılyé dałı benęę ch'ası t'a dene ha hoʒası begha besdołé há;

(d) ʒelk'ech'a ʒasıé bet'a ʒeladıne gharędel ts'eré yorelʒılé dekulı;

(e) T'a losı yatı ch'ele bets'el del ʒedıņı dué haldheņ t'a hełı sı k'aʒı haldheņ ha ʒanılé.

T'a detl'is 9

Denededłıne horelyu ʒelk'esı haraldheņ chu t'a ʒedırı dene ba hoʒası beghadalalıé hoʒa t'a denededłıne t'a ba hoʒa bası tthenę naradé tth'ı beghadalıé tth'ı hoʒa hu, ʒedırı t'a ʒası hok'enadé chu t'a bets'ı ʒasıé chu t'a hełı sı bası t'ok'e naradé sı naré. ʒıła kulı dué tth'ı haldheņ hoʒalıé chu t'a hełı sı bek'enats'edı tth'ı hoʒaıle t'oho losı t'ok'e nadé nare.

T'a detl'is 10

Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn chu benɛnɛ ch'ası dılye hoʒaıle ʒası kailé. ʒedıñı nıdhɛn hılé de dene dılye hoʒaılé benɛnɛ ch'ası t'a Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn tth'ı hoʒa ʒedırı yatıé t'a, hotie boghedı hoʒa.

T'a detl'is 11

1. Denededłıne horelyu ʒelk'esi ba nıʒ't'a hoʒa t'a dene ba hoʒası ʒedeba ʒası k'enedé de chu bech'alanıe chu t'a ʒası k'enede natser hanalyé ha ba nıʒ't'a hoʒa. Ku ʒeyı t'a ts'edı sı dene ba hoʒa tthenɛ yek'enedé ha, boghedı chu bel sehnıʒ't'a t'a yuné hots'ı, dıhı chu yunadhé t'a bech'alanıe ha ʒası k'enedé hats'edı sı, ʒedırı yunısı denenı ʒasé chu t'ok'e naraıdé k'e holá sı hel, ʒeyr hots'ı ʒasıe hu, t'a holé hu, t'at'u dayałtı hu, t'a ʒası dałtı chu ʒası bek'anota chu ʒası k'enedé chu beyatı t'a detl'is dałı.

2. T'a hodı hadé Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn hoʒa t'oho losı ʒası k'enedé, hel besuhudı hoʒa bech'alanıe hok'enedé dałı, t'a k'odorelyu hu, t'at'u dayarełtı chu t'a ʒasıe hel dayarełtı begha hılchu hoʒaıılé, hotthe bel kohodı hılé de chu ʒen nıdhɛn hııdu kolye ha hoʒası t'at'u ba sehoʒa dagharé.

T'a detl'is 12

1. Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn hoʒa t'a ba hoʒası bası t'at'u ʒası dałtı, k'enedé hu, dałtı chu t'a hodonełtɛn betı'ı dayałtı chu ʒeyı ʒası k'enedé, t'at'u yek'enedé chu t'a k'enedé; t'a ba hoʒa bek'onı hoʒa hok'et't'a begha najıs ch'a, bek'onı hu, chu ba nıʒ't'a hoʒa bech'alanıe k'e holá nađıł hodorełʒıh de t'oho losı; t'a ba hoʒası t'orełʒa chu yegha k'oldé t'a ʒası t'odorełʒa; chu t'a dene ba hoʒası chu denenı ts'ı tth'ɛnɛ benɛnɛ k'e nılye ha ʒeyer bek'onı ha.

2. T'a hodı yatı hadé dene ha nıʒ't'a hoʒa t'oho losı denenı tth'ɛnɛ huto ʒası hulʒa de dene nɛnɛ k'e nılye t'at'u ʒelthh'ı halyá walı sı k'e, dene nalé chu t'at'u ʒelthh'ı halya walı dene t'a benɛnɛ heł.

T'a detl'is 13

1. Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn hoʒa t'a ba hoʒası bası betı'ı ʒası natser hanalé ha hu, yet'orełʒá nadı hu, yełtı chu yunadhé dene godhé ha seyılé yet'orełʒá nadı ha, beyatıe hu, bech'alanıe hu, t'at'u nanedé hu, ʒası darıt'ıs chu t'a ʒası detl'is, ʒeyı chu dene ts'ɛn nıʒ't'a chu ʒeyı lał'e ʒası k'onı ha nıʒ't'a horelyu ʒeyer honare dene xa.

2. T'a hodı hadé ʒedırı ʒası kudane t'a k'oldé dene ha hoʒası k'onı chu yoghełı hoʒa chu denededłıne hotie ʒedırı henerenı hoʒa chu beneredı hoʒa bek'onı ha besdóle ch'a, yek'enı chu t'a begharé hoghedı ha, t'at'u hotthe yatı theʒa chu honese ʒeyı holé bası dałı k'e.

T'a detl'is 14

1. Denededłıne horelyu ʒelk'esi haldhɛn hoʒa t'a ba nıʒ't'a nıı k'e t'at'u sekı honelɛn yegha k'oldé ʒeyı sekı beyatıe chu ʒedegha honelɛn ha, t'at'u ba nıʒ't'a walı sı ʒedıñı yegha k'oldé t'a.

2. Denededłıne t'a ba hoza t'a zedırı dene, zedırı sekuı hu, ba t'a ba hoza horelyu ts'ęn chu zelk'echa sekuı honeltęn dahola t'a State t'a betł'esı hozaşı sı dué haldhęn t'a hęlı ha.

3. T'a hodı hadé t'a k'oldé zedırı hełtsı ha, denededłıne heł, t'ok'e t'a denededłıne t'a ba hoza t'a zedırı dene ha nıt'a sı k'enedé ha, sekuı hotthé net'ı, t'a zeyer honaré naradé chu t'ok'e naradé sı dałı, zeyı ba nıt'a hoza zedırı gharé, t'oho dene ha hoza de bech'alanıe chu beyatıé t'a.

T'a detł'ıs 15

1. Denededłıne horelyu zelk'esı haraldhęn hoza have t'at'u naradé chu bech'alanıe k'anotá hoza, t'a hok'enedé hu, behonıé chu t'a hodorełzıh zęjá zası detł'ıs sı t'at'u boghedı hozaşı bası.

2. T'a hodı hadé t'at'u zedırı hołé ha bek'enats'edé deza, zeyı dene hel yatı hołe t'at'u naılná chu t'a denededłıne behel nodhı hası beł, due hets'edı chu zeyı zası dodı t'at'u dué haraldhęn t'a hęlı ha chu zelk'ech'a dene sughua yenıłthęn ha yunadhé de, yenerenı t'a chu denededłıne heł sughua zası k'enedé horelyu zeyer honaré hel.

T'a detł'ıs 16

1. Denededłıne horelyu zelk'esı ba nıt'a hoza t'a dene ha hoza zedıńı tthenę yełtsı horełzıh de beyatıé t'a honı k'e dahola hodorełzıh de chu ba nıt'a zedırı gharé t'a hołı sı hel denededłıne t'a ba hoza honı dahola dué haldhęn t'a hęlı ha bek'enats'edı hoza hılé.

2. T'a hodı hadé zedırı t'a hołé t'ok'e K'oldé t'a honı k'e dahola sı denededłıne t'a ba hozaşı ts'eranı hoza dene ch'alanıe t'a zelk'ech'a hıłı sı bası boret'ı ha. T'a hodı tth'ı hadé, t'oho ba nıt'a hoza zedırı zelk'ech'a denededłıne t'a ba hozaşı t'a dene ch'alanıe zelk'ech'a hıłı sı boret'ı ha hok'etł'a.

T'a detł'ıs 17

1. Denededłıne t'a ba hoza hadé t'a zedırı dene chu dene t'a ba hozaşı horelyu zelk'esı haldhęn hoza t'a yatı bet'a sehoza hıłı gharé.

2. T'a hodı hadé dene hel yatı hołe zası naılná t'at'u hołé chu denededłıne t'a ba hozaşı bek'onı chu sekuı la k'e nadarełya nechılé de chu zeyı lał'e zası dałtsı hozaıle nechılé de huto zerihtł'ıs kuę nadher ch'a ha boghedı hoza hoketł'a, sughuénahılé ch'a tth'ı ha hoghedı hu, benı łá ch'a tth'ı ha hu, t'at'u yarełtı tth'ı ha hu zası nakoreldher dałı ha horelyu bel t'ahuza ha boghedı hoza sughua hots'ęn.

3. Denededłıne t'a ba hoza sı t'a zedırı dene t'a ba hozaşı t'a la hereltsı sı zelk'esı haldhęn hoza t'at'u bet's'ęn nanı chu t'a la hıłı sı ba nıt'a hoza honesı dene k'esı.

T'a detł'ıs 18

Denededłıne horelyu zelk'esı haldhęn hoza have t'a dene ba hozaşı bası zası gha yatı de benaré dene hel yatı nızá ha t'a dene ba hozaşı hel, zeyer honaré dene hel t'oho nodhı sı k'eyaghe zedıńı t'at'u zası k'enedé hel zeyı hel t'oho nıt'a tı'aghe de załı dene hel nadarełya.

T'a detl'is 19

T'a hodi hade dene hel yatı hołe hoza chu zel'tth'ı hots'ęn bets'edı ha hoza t'a denededłıne t'a hodorelzi h sı zelk'esı net'ı t'a hodorelzi h sı bası bel nodhı hoza hok'etł'a t'a zası bel nodhı hozası gha, hotthė t'anodhı ts'ęn tth'ú bel zedıni t'anıdhęn sı hel t'a zası begha nodhı sı t'a begha holı nı sı bası.

T'a detl'is 20

1. Denededłıne horelyu zelk'esı haraldhęn hoza t'a dene ba hoza zedeba zası nakoreldher chu t'at'u zedets'ęn k'oldė nıza horelzi h sı bası, la bası chu zedeba zası nı t'a horelzi h dılı he t'at'u benarė zası hılı sı yegha k'oldė tthenę ts'ęn, t'a zası k'enadė nı sı chu la zelk'ech'a hel.

2. Denededłıne horelyu zelk'esı haldhęn hoza t'a due haralya nı sı zedeba nakoreldė begha hılchu nı sı bel sehenıt'a hoza zeyı ch'ası.

T'a detl'is 21

1. Denededłıne horelyu zelk'esı hobeneldhęn hoza, duė haldhęn ch'ası t'a hęlı ch'a, t'at'u bel sehulya walı sı ha net'ı hoza la bası hu, benarė t'ahuza bası hu, zerihtł'ıs kuę hu, la bası hu, zası ha honeltęn dılı hu zası godhė hereldęn tth'ı ha hu, yoh ba hoza, benarė sorıt'ė chu sughuėna chu bets'edı dılı tth'ı hoza.

2. T'a hodi hadė ba zası holė hadė hotıe halyė chu, t'oho hoza de, zası t'a bet'oreza sı net'ı hoza bet'a zeyer honarė hotıe senıt'a ha. Ku t'a dene hotthė net'ı hadė t'a denededłıne t'a ba hoza załnedhė hu, ts'ekuı hu, sekuızase hu, sekuı chu t'a dene betth'ı za naraltı hası.

T'a detl'is 22

1. Ku zedıri hotıe honet'ı hoza t'a dene ba hozası. Ku t'a dene hotthė net'ı hadė t'a denededłıne t'a ba hoza załnedhė hu, ts'ekuı hu, sekuızase hu, sekuı chu t'a dene betth'ı za naraltı hası zedıri Yatı Nedhė holı gharė.

2. T'a hodi hadė zedıri holė hoza, denededłıne t'adanıdhęn beł, bet'a t'a denededłıne t'a ba hozası hel ts'ekuızase chu sekuı horelyu zelk'esı due haraldhęn ch'a chu duė haldhęn ch'a t'a hęlı ha.

T'a detl'is 23

Denededłıne horelyu zelk'esı haraldhęn hoza t'at'u yunadhė zedeba nakoreldhęn ha chu t'a zası hotthė nıralė chu t'a zası holė sı beba yek'enadė ba hoza zeyı gharė holė. Ku zedıri tthere sı, dene ba hozası t'at'u sughua ghena nı t'a hu, yoh chu la k'e nı t'a chu t'a benarė zası ghetł'el dene xa nı t'a chu ghetł'el yegha k'oldė hel.

T'a detl'is 24

1. Denededłıne horelyu zelk'esi ba nıt'a hoza xaré bets'ı nıh hots'ı naidie t'orelza hu t'at'u zeyı dene nakoghodı hu k'enedé ha chu t'a nıh hots'ı naidı hılı sı k'onı bek'onı ha tech'adie chu nıh hots'ı t'a t'orelza sı. Denededłıne t'a ba hoza t'a zedırı dene dué haldhın ch'a t'a hılı ha bek'enats'edé hozaıle, t'a horelyu zeyı lıt'e zası k'enedher ha.

2. Denededłıne t'a ba hoza hadé t'a zedırı dene ba hoza sughua ha yet'orelzat'a zası nedhé k'edaghe ba hoé hoza sughua ghena chu benı natser ha yet'a t'a hodı hade zedırı dene t'a yets'enı hadé horelyu hotie zası heltsı hoza zedırı hoé ha t'a dene ha hozaı.

T'a detl'is 25

Denededłıne horelyu zelk'esi haldhın t'a dene ba hoza t'at'u zası k'enedé nıdı dayareltı chu nıh zası k'enedé zeyer honaré bek'enats'ede hozaıle zeyı k'enede ha, benını k'eyaghe, tu k'e chu tuchogh tambaghe t'a zası k'enedé nıdı yunadhe denegodhe hobeba bek'onı hozaı.

T'a detl'is 26

1. Denededłıne horelyu zelk'esi haldhın t'a dene ba hoza nı t'a t'ok'e nats'edé nare sı bası, benını chu nıh k'e t'a zası hılı bets'ı chu yet'orılther bets'ı hulta.

2. Denededłıne horelyu zelk'esi ba hoza zedırı bets'ı hulta ha, yet'orelza hu, yettsı chu yegha k'oldher t'a t'ok'e nats'edé naré, benını chu t'a zası hılı sı gha k'oldé hozaı yet'orılza nı za hu, horelyu zeyer honare denededłıne t'at'u nıh t'orılza nıdı k'e.

3. T'a hodı hade zedırı daltsı hası t'a dene zeyer honoare naradé sı bek'anota ha nıh ts'ın hulta hozaı. Ku zeyı t'a bek'anota hadé nıh chu zası bek'e hılı hats'edı bek'anota t'at'u yek'e nıjde chu bets'ı k'esi denededłıne hobebası.

T'a detl'is 27

T'a hodı hadé zedırı hoé ha, denededłıne zeyer honaré naradé sı bel, zelth'ı hoé hozaı Denededłıne horelyu zelk'esi haraldhın hel t'a yatı bet'a sehozaı gharé, t'at'u zası k'enaıde hu, t'at'u zası hoghedı gharé hu bets'ı, t'at'u zası hodogheını yatı t'a hu nıh k'e t'at'u zası hodogheını hu denededłıne t'at'u kqt'u zası k'enedé nı k'e, benını nare chu bek'e t'a zası hılı sı gha t'a bets'ın hulta yek'e nıjde chu yet'orılther t'a. Denededłıne benaré zeyı nodhı hadé bel hozaı.

T'a detl'is 28

1. Denededłıne horelyu zelk'esi haldhın t'a dene ba hozaı zedırı net'ı nadlı ha, ku t'at'u hadé bets'ın nanadı huto zeyı bel due nodher ha huto, t'oho zeyı hoé hadue de t'a t'ok'e nats'edé nıdı ha selyé hozaı, benını naré chu t'a nıh k'e zası hılı nıdı begha hılchu huto besdolı begha dodı haja de, zeyı chu begha hılchu, dene yek'e nıdeı hu, bedagharé hılé nodher de senalyé hozaı bel benını k'eyaghe.

2. Ku kohodile de banet'u zek'esi honidhi de t'a dene beba zeltth'ile de, t'a dene ts'en nanj hadé t'a form of t'ok'e nats'edé nih za halyé huto, benenq k'eyaghe njh chu zasí nih hots'j hel halyé hozá, ku t'aghelya hadé tsamba za nanj zesqt'ele sí.

T'a detl'is 29

1. Denededljne horelyu zek'esi hulta hozá t'a ba hozá t'a zasí chu njh hoghedí hadé t'at'u halyé bel hozá chu zeyí zasí hujl sí hel. T'a hodí hadé t'a k'oldé zediri t'at'u selye seniyizá hozá dene hel zeyer honaré dué haldhen t'a hējł ha ch'a.

2. T'a hodí hade t'a k'oldé zeyer honaré t'a denededljne naradé sí hotie njh hoghelnj hozá bek'e zasí horelnj njlye ch'a hotie zeyí nodhí ts'en tth'u t'a zeyer naradé sí bel hotie behayati hozá bedaghare hilé de.

3. T'a hodí hadé t'a k'olde hotie zasí k'enadé hozá zeyer dene naradé ts'jdhile, t'oho bet'orezá de, t'at'u njh hoghedí hu, beghalada chu sehenut'a hadé t'a dendedljne boghedí hotie hozá, t'a bel holé chu t'a yeghólnj zediri t'a dene bel zasí nodher dé zeyer honaré.

T'a detl'is 30

1. Ku zefets'elghal dene zasí k'enadé hozájlé t'ok'e nats'edé ts'jdhile huto zeyer benenq k'eyaghe dene naradé gá, kulí dene zeyí k'enadé ha zesqt'ele danidhen de bek'enats'edé ha hozásí zeyí denededljne bel.

2. T'a hodí hadé t'a k'oldé zediri dene hel daltsí hozá t'a zeyí lat'e dene hel yati holé hel chu, hotie dene hel behayati hozá zeyí t'anodhí sí t'ok'e nats'edé huto zeyer honaré dene nenq naré zeyí k'enats'edé hadé.

T'a detl'is 31

1. Denededljne horelyu zek'esi haldhen hozá t'a dene ba hozásí t'at'u zasí hoghedí, betl'esi ghetl'el hu, boghedí chu t'a holé hozá zeyí dene ch'alanie besuhudí hozá, denenj yati gharé zasí hoghedí chu yunisí dene ch'alanie ghá t'adanidhen sí basí, zeyí hel t'a njh basí zasí k'odóreljyá tth'í k'anóta hu, t'a dodórelzá chu bech'alanie, bets'j chu t'a zasí bet'a holé dalj hel, t'achai tsiyé, njh hots'j naidie, t'achai zek'ech'a hujl t'a beghá honj hujl hu, denenj t'a zasí k'enadé hu, t'a zerehtl'is hu, t'at'u holé hu, sa chu denenj sa zek'ech'a chu zasí bek'anota chu sa hok'enats'edé. Ku zeyí hel t'a ba hozásí bek'onj ha hu, boghedí hu, bek'onj chu yunadhé bek'enats'ede ha zediri dene ch'alanie t'a hujl sí, denenj t'a yati bek'ojá, chu yunisí hots'j dene ch'alanie beghá t'ahonidhen sí.

2. Ku denededljne behel zediri t'a hodí sí bel t'a holé hasí nodhí hozá, ku t'a dene ha hozásí yełtsí ha t'a dene zasí ghá k'oldé k'í.

T'a detl'is 32

1. Denededljne horelyu zek'esi t'a dene ba hozásí tthenq t'at'u haiyilé hasí ba hozá chu t'at'u holé huto t'at'u bet'orezá t'ok'e nats'edé huto benenq k'eyaghe chu zeyer zasí hujl dalj sí beghá yati de bel hozá.

2. T'a hodi hadé t'a k'olde dene hel yatı hołe chu zeltth'ı yets'enı hoza t'ok'e dene naradé ts'ıdhıle hel zası nodhı hadé benenç k'eyaghe t'ok'e nats'edé ts'ıdhıle huto zeyer benenç k'eyaghe chu nih hots'ı zası k'enats'edé hadé zedıni t'anıdhın beyatıe horetth'agh hoza, zası nedhe k'enats'edé hadé zeyer honoare, tthetsamba k'enats'edé dılı hadé, tu huto zeyı lıt'e zası k'enats'ede tth'ı hadé.

3. T'a hodi hade t'a k'oldé zedırı dene xa nıza hoza t'at'u begharé sughua zası hołe chu zek'esı dene xa nıza t'at'u halyé, chu t'a begharé hası bet'a nih hu kqt'e ha, la bası hu, zeyer naré hoza hu, dene ch'alanıe huto nih zarat'ı sı bası hoghedı hoza.

T'a detlıs 33

1. Denededlıne horelyu zek'esı ba hozası t'a t'a bets'ızaıne dene hılı sı bası hu t'at'u dene boghedı nıdı t'a yunıdı hots'ı yatı t'a. Ku zedırı bets'ı halzıh hailé ha sı t'a dene ba hoza nıdı t'a denededlıne t'a ba hoza k'e chu t'a zedırı dene t'at'u benenç k'e dene hulta t'a hodi t'a k'oldé t'ok'e naradé sı yek'orelyagh gharé.

2. Denededlıne horelyu zek'esı haldhın k'ı t'a dene ba hozası t'at'u benenç k'eyaghe zası dałtı hodorelzih chu t'a dene benenç k'eyaghe naradé hulta dılı beyatıe t'a.

T'a detlıs 34

Denededlıne horelyu zek'esı haldhın t'at'u dene ba hoza sı zedegha zası k'enadé hodorelzih de, zası dałtı chu zedeba t'a zası k'enadé sı t'at'u ba hozası k'e, t'at'u dayałtı hu, t'a zası k'enadé hu, t'at'u yek'enadé hu, t'a dałtı chu, t'oho hoza de t'at'u zedets'ın k'oldé, denesıyanıłtı kuę huto zeyı lıt'e zasıe, zeyer honoare nih bıanı t'at'u dene boghedı yatı k'e.

T'a detlıs 35

Denededlıne horelyu zek'esı haldhın hadé t'a dene ba hozası tthenç naradé t'at'u k'oldé ha ba nıt'a sı.

T'a detlıs 36

1. Denededlıne horelyu zek'esı haldhın hadé zedırı honet'ı, nih zek'ech'a zets'ıdhıle naradé de t'ule tedhé nadéł ha bek'anota hoza t'a ba hoza due hané ch'a zelot'ıne zelga naradé dılı hu zek'ech'a k'oldé boghedı hu, la bası chu zelgha nats'edı dılı ha, t'ok'e losı belot'ıne naradé dekulı.

2. T'a hodi hadé zedırı k'oldé haradı hu, t'a dene bel yatı hołe dene hel yałtı hoza chu yets'eranı hoza, chu t'at'u sughuá beghalada k'e nıt'a hoza t'a hołe chu hotıe zeltth'ı nodhı ha t'a dene ba hozası bel.

T'a detlıs 37

1. Denededlıne horelyu zek'esı haraldhın hoza de t'a dene ba hoza sı bek'anotá hoza, boghedı chu t'a tsamba naıya yatı sı k'e hoza t'oho losı bel zası hołe de, lımarshı chu t'a zası bel holı sı bel hoza zeyı k'e t'a hodi sı k'e huto t'a yek'ını hedeł chu t'a hodi t'a bet'esı zası hołe yek'oreza hoza chu besuhudı zeyı t'a tsamba naıya, lımarshı chu t'a yatı holı sı k'é.

2. ku ṗḷa kulí ṗediri Yatí Nedhé holí ye ṗeladṗne neldhḗn hoṗáhlé chu ṗeḷa dṗne ts'ḗn net'í hoṗáhlé ṗediri t'a yatí nedhe holí sḷ k'aṗú net'í ṗediri t'a tsamba naḷya, lımarshı chu t'a yatí holí sḷ k'é.

T'a detl'is 38

T'a hodí hadé t'a k'olde haradı hu dene hel yatí hoḷe nailná chu denedḷḷne hel ṗeḷts'ehodí hadé ṗediri lḗt'e ṗası hel, ṗeḷtth'í hoḷé hu, t'a nıh ts'ḗn k'oldé beyatıe k'e hu t'a Yatí Nedhé holí sḷ k'é.

T'a detl'is 39

Denededḷḷne horelyṗ ṗeḷk'esı haldhḗn hadé t'a dene ba hoṗası t'a ba nṗt'a ṗediri gharé tsamba hoghedı yatı chu dene ṗası k'olyṗ yets'enı ha t'a hodí bası gharé chu ṗeḷk'ech'a t'a hoṗası dene ts'edı k'e, yunadhe sughua ṗası t'a dene ba hoṗası k'e ṗediri Yatí Nedhé holí ye.

T'a detl'is 40

Denededḷḷne horelyṗ ṗeḷk'esı t'a dene ba hoṗası ba nṗt'a hoṗá t'at'u bel ṗası senlye ha kudḗne tth'u chu t'a yatı behayaıtı ghare t'at'u beba due huto ṗası nodhı de chu ṗḷa kulı ṗası t'a horena de ba ṗediri t'a hodí ṗa huto ṗeḷa dṗne dene bet'a selyé, ku ṗeyı hel bel ṗası ṗa due haja de t'at'u selye ha ṗediri t'a dene ba hoṗası. Ku ṗediri t'a nodhı ha k'ı horelyṗ ṗası hel hoṗá bech'alanıe hu, t'a hok'enade k'e hu, t'a ghare ṗası k'enadé chu t'a bets'ı yatı bet'a sehoṗá yatı hel chu nıh banı t'at'u dene boghedı yatı t'a tth'ı hel.

T'a detl'is 41

T'a ṗasıe chu dene ṗediri United Nations Nıh banı dene ṗeḷts'eradı ha dene nadareḷya chu t'a K'oldé hṗı horelyṗ ṗediri Yatı Nedhé holı sḷ t'at'u ṗeḷts'edé ha yek'e ṗası daḷtsı be hoṗá dṗhṗ tsamba chu yatı ghetḷ'el t'a. Ku ṗediri t'a bek'e k'ı dene t'a bel nodhı chu t'a ṗası ṗa ba horená k'enats'edé nṗt'a sḷ.

T'a detl'is 42

T'a ṗediri United Nations Nıh banı dene ṗeḷts'eradı nṗt'a k'ı, chu t'a bel hoṗá bets'ı t'a ṗası ghḗ yatı, chu t'a ṗası hadayaıtı ha hu, chu t'ok'e nıh hots'ı hoṗá dḗlı bel ṗediri t'a k'oldé t'a hodı hotıe dene besuhudı k'e hoṗá ha chu t'a Yatı Nedhé holı sḷ k'e ṗası hoḷe ha chu t'at'u ṗası nodher tḷ'aghe de net'ı ha ṗediri Yatı Nedhé holı ts'ıṗḗne.

T'a detl'is 43

T'a dene ba hoṗası ṗediri ṗası nedhe k'anota ha t'oho losı dene ṗehena de t'a k'aṗ yatı nṗt'a tthere hu, dene sughua ghenı ba hoketḷ'a net'ı hoṗá horelyṗ denededḷḷne ba.

T'a detl'is 44

Horelyṗ t'a dene ba hoṗás chu t'a dene xa hoṗá ṗediri ba tthere hası t'ok'e losı deneyu chu ts'ekı denededḷḷne t'a ba hoṗá t'a ṗediri dene hḗlı sḷ bek'anota hası.

T'a detl'is 45

Ku ʔíla kuli ʔası ʔediri Yatı Nedhé holı sı beye yatı t'á losı dene ghená bets'ų nı́t'a hats'edı hılé sı dıhı́ chu yunadhe t'a hoʔá bası dene ha.

T'a detl'is 46

1. Ku ʔíla kuli ʔası ʔediri Yatı Nedhé holı k'ı ye dene t'á losı huto t'a yatı nedhé begharé dene ha nı́t'á k'ı dene datedhe k'oldé ha holı hılé sı, dene hu ʔediri t'a yatı nedhe holı United Nations hobebası k'e hoʔá huto dene begħó t'á dene ts'ęn k'olde t'ok'e t'a dene naradé sı begħá k'ots'elde ʔediri t'a hotie t'á dene benęne k'eyaghe naradé bek'anota hoʔá.

2. Ku ʔediri t'a hołé ha k'ı t'ok'e t'a dene ba hoʔası t'a Yatı Nedhé holı sı k'e bek'enats'ede hoʔá hoketł'a, dene t'a ba hoʔá ʔası ʔereltsı ha chu t'a gharé ʔediri t'a dene xa hoʔá horelyų besuhudı hoʔá dzıne danełt'u. T'a ʔediri hołé ha k'ıe t'a dene ba hoʔası ʔediri Yatı Nedhé holı ye nı́t'á t'át'u begharé ʔası hołe hoʔá chu t'át'u honet'ı hadé t'a yatı bet'a sehoʔá gharé chu ʔeyer honaré t'a nıh banı t'at'u dene boghedı yatı hılı sı tth'ı ʔa hoʔá. Ku ʔeyı t'a ʔası k'aʔų halyé net'ı hadé horelyų dene ʔek'esı haldhęn hoʔá t'ok'e losı ʔeyı dene net'ı yatı gharé t'a dene ha hoʔası k'e chu t'a dene xa hoʔá bek'anota chu t'át'u t'a yatı gharé dene k'anota ha hoʔá t'ok'e naradé bel sehoʔá yatı t'a.

3. T'a horelyų ʔası ʔediri Yatı Nedhé holı ye beghoręly k'ı hotie net'ı hoʔá t'a yatı bet'a sehoʔá yatı t'a hu, ʔeyı hotie besuhudı hoʔá horelyų dene t'a ʔedeba hoʔá sı ʔası ʔereltsı ha, ʔek'esı tth'ı ba nı́t'a hu, ʔíla kuli tth'ı dué haldhęn hılé tth'u ʔediri t'á dene hęlı ha, sughua bel ʔası ghetł'el chu sughua bel ʔası k'enats'ede hel.